

Odkryto straszną tajemnicę lasu na Koziej Górze pod Smoleńskiem

BESTIALSKA ZBRODNIĄ MOSKALI

Bolszewicy wymordowali przeszło 10.000 oficerów b. armii polskiej – Z obozu jeńców-oficerów w Koziełsku nikt już nie powróci do kraju

Delegacje polskie na miejscu kaźni

Masowe groby pod młodym lasem sosnowym – Ponure szczegóły haniebnego postępowania katów komunistycznych – Pierwsza lista ofiar
Cały cywilizowany świat piętnuje barbarzyństwo katów Stalina

Katowie przy biurku w siedzibie władzy politycznej w Koziełsku (Smoleńsk) w czasie wojny.

Na podstawie doniesień i informacji przekazanych na terenie Koziełska, przesłano w najbliższym czasie do Smoleńska, w celu dalszego zbadania sprawy, następujące dane: W Koziełsku, w pobliżu lasu sosnowego, znajdują się masowe groby oficerów b. armii polskiej, zamordowanych przez bolszewików. Groby te zostały odkryte przez delegację polską, która przyjechała do Koziełska w celu zbadania sprawy. Groby te znajdują się w lesie sosnowym, w pobliżu lasu sosnowego. Groby te zostały odkryte przez delegację polską, która przyjechała do Koziełska w celu zbadania sprawy.

Spółczesność polska została do głębi wstrząśnięta bestialską zbrodnią bolszewików, dokonana wobec wszystkich prawomocnie i legalnie polskich. Zbrodnia, która została wydana na lawie śródprzemysłowej i bezkarnie sfałszowanej, została polską wiarą w całym świecie cywilizowanym, raz jeszcze i takrawe światło na latwie bolszewizmu, sprzeczającego się z wszelkimi normami kultury.

Wieloletnia polska ofiara, którą przetrzymywano w Koziełsku, pod Smoleńskiem, została w końcu uwolniona. W Koziełsku, w pobliżu lasu sosnowego, znajdują się masowe groby oficerów b. armii polskiej, zamordowanych przez bolszewików. Groby te zostały odkryte przez delegację polską, która przyjechała do Koziełska w celu zbadania sprawy.

Wieloletnia polska ofiara, którą przetrzymywano w Koziełsku, pod Smoleńskiem, została w końcu uwolniona. W Koziełsku, w pobliżu lasu sosnowego, znajdują się masowe groby oficerów b. armii polskiej, zamordowanych przez bolszewików. Groby te zostały odkryte przez delegację polską, która przyjechała do Koziełska w celu zbadania sprawy.

Wieloletnia polska ofiara, którą przetrzymywano w Koziełsku, pod Smoleńskiem, została w końcu uwolniona. W Koziełsku, w pobliżu lasu sosnowego, znajdują się masowe groby oficerów b. armii polskiej, zamordowanych przez bolszewików. Groby te zostały odkryte przez delegację polską, która przyjechała do Koziełska w celu zbadania sprawy.

Widok na masowe groby oficerów b. armii polskiej, odkryte w lesie sosnowym pod Koziełskiem (Smoleńsk).

Wieloletnia polska ofiara, którą przetrzymywano w Koziełsku, pod Smoleńskiem, została w końcu uwolniona. W Koziełsku, w pobliżu lasu sosnowego, znajdują się masowe groby oficerów b. armii polskiej, zamordowanych przez bolszewików. Groby te zostały odkryte przez delegację polską, która przyjechała do Koziełska w celu zbadania sprawy.

Ms. w Koziełsku, w pobliżu lasu sosnowego, w czasie wojny.

Układ Sikorski-Majski i jego wypowiedzenie przez ZSRS w obliczu ujawnienia zbrodni katyńskiej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

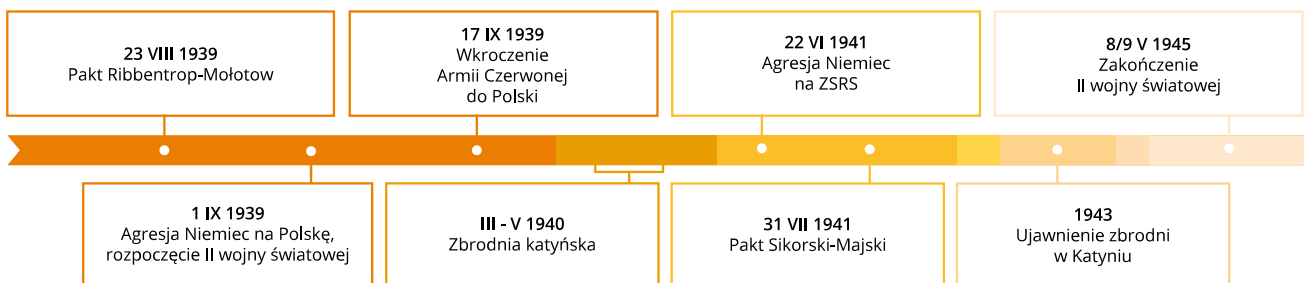
- Źródło: *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1999, s. 133.
- Źródło: dostępny w internecie: *W służbie ciemnoty, czyli indeks ksiąg zakazanych – Racionalista.pl*.

- Źródło: *Historia powszechna XIV–XV w. Wybór tekstów źródłowych*, oprac. Marian Małowist przy udziale B. Geremka i A. Wyrobisza, Warszawa 1954, s. 283–284.
- Źródło: *Sobór Trydencki: Dekret o Najświętszym Sakramencie Eucharystii - przeistoczenie (sesja 13 - za papieża Juliusza III, 11 X 1551)*, Za: H. Olszar, Historia Kościoła powszechnego. Od nowożytności do współczesności. Materiały do ćwiczeń, Katowice 2015, str. 40.
- Źródło: Tadeusz A. Kisielewski, *Katyń. Zbrodnia i kłamstwo*, Poznań 2008, 129–130, 145–146, 148.
- Źródło: Fragment noty rządu ZSRS do rządu RP z 25 kwietnia 1943 o zerwaniu stosunków dyplomatycznych, tekst dostępny online: pl.wikisource.org.
- Źródło: Karol Sacewicz, *Układ Sikorski–Majski w ocenie centralnej prasy polityczno-informacyjnej Polskiego Państwa Podziemnego (czerwiec–sierpień 1941 roku)*, „Echa Przeszłości” 2004, t. 5, s. 164–166.

Pierwsza strona „Nowin. Gazety ściennej dla polskiej wsi”, kwiecień 1943, nr 59.
 Źródło: dostępny w internecie: jbc.bj.uj.edu.pl, domena publiczna.

30 lipca 1941 r., miesiąc po niemieckiej agresji na ZSRS, premier polskiego rządu Władysław Sikorski i ambasador sowiecki w Londynie Iwan Majski podpisali układ zakładający wspólną walkę obu państw w ramach koalicji antyhitlerowskiej. Jednak dobre kontakty udało się utrzymać przez niecałe dwa lata. Gdy w kwietniu 1943 r. III Rzesza poinformowała świat o zbrodni dokonanej przez NKWD w lesie katyńskim, Stalin odrzucił zarzuty i obwinił o nią stronę niemiecką. W tym samym miesiącu zerwał też stosunki dyplomatyczne z rządem polskim w Londynie.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Rozstrzygniesz, kto odniósł większe korzyści, podpisując układ Sikorski–Majski: Polacy czy Sowieci.
- Ocenisz, czy polskie elity polityczne słusznie domagały się wyjaśnienia zbrodni katyńskiej przed zakończeniem wojny.
- Wyjaśnisz, w jakim celu Niemcy i Rosjanie uprawiali propagandę w sprawie Katynia.

Przeczytaj

Układ Sikorski-Majski

Po tym, jak 22 czerwca 1941 r. III Rzesza napadła na ZSRS, mocarstwom zachodnim zależało na jak najszybszym wciągnięciu Józefa Stalina do koalicji antyhitlerowskiej. Najbardziej parła do tego Wielka Brytania, która zachęcała władze polskie na uchodźstwie do rozmów z Sowietami. Polscy politycy usiedli do nich, kierując się względami praktycznymi. Liczyli, że uda im się wymóc na Rosjanach obietnicę zatwierdzenia granicy na wschodzie według stanu sprzed wojny. Na terenach Związku Sowieckiego przebywało też wielu Polaków, którzy mogli zasilić szeregi armii polskiej. 31 lipca 1941 r. premier rządu RP na uchodźstwie gen. Władysław Sikorski oraz ambasador rosyjski w Londynie Iwan Majski podpisali układ przywracający polsko-sowieckie stosunki dyplomatyczne. Rząd ZSRS uznał, że traktaty sowiecko-niemieckie z 1939 r. straciły moc, a rząd polski potwierdził, że nie jest związany żadnym układem skierowanym przeciwko Moskwie. Polacy przebywający na Wschodzie mieli odzyskać wolność i wstąpić do wojska polskiego, dowodzonego przez polskich generałów.

Podpisanie układu Sikorski-Majski, Londyn, 30 lipca 1941 r. Od lewej: Władysław Sikorski, Anthony Eden, Winston Churchill i Iwan Majski.

Jaka atmosfera panuje na spotkaniu?

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Kontrowersje

Porozumienie z Rosją budziło wątpliwości w polskich kręgach rządowych. Do jego zwolenników należał przede wszystkim gen. Sikorski, który uważał, że był to jedyny sposób, aby powstrzymać przesiedlanie, mordowanie i wywózki Polaków do [łagrów](#). Tymczasem według części ministrów należało przedłużyć rozmowy i wymusić na znajdujących się pod presją Rosjanach zatwierdzenie granicy wschodniej według stanu sprzed 17 września 1939 r. (sformułowanie o unieważnieniu traktatów sowiecko-niemieckich niczego nie przesądzało). Innym punktem budzącym kontrowersje było użycie słowa „amnestia” w stosunku do obywateli polskich, którzy trafili do obozów jenieckich, więzień i obozów [Gułagu](#). Terminu tego używa się w odniesieniu do przestępców, którym darowano winy, a przecież w rzeczywistości objęci amnestią Polacy padli ofiarą sowieckiego terroru. Część kół rządowych nie zgadzała się również z przyjęciem kryterium etnicznego przy określaniu obywatelstwa ludności, która po wrześniu 1939 r. znalazła się pod panowaniem Związku Sowieckiego. Przy takim założeniu obywatelstwa polskiego pozbawieni zostali Białorusini, Ukraińcy i Żydzi, którzy wcześniej legitymowali się polskimi dokumentami.

Prezydent Władysław Raczkiewicz ostatecznie odmówił podpisania układu. Twierdził, że zgodnie z Konstytucją kwietniową to on jako głowa państwa powinien zawierać i ratyfikować umowy z innymi państwami i dlatego układ z ZSRS może być taktowany wyłącznie jako zbiór wytycznych dla jego sygnatariuszy. W geście sprzeciwu minister spraw zagranicznych August Zaleski, przewodniczący Komitetu Politycznego Rady Ministrów gen. Kazimierz Sosnkowski oraz minister sprawiedliwości Marian Seyda opuścili rząd. Z tego samego powodu rozwiązanie ogłosiła [Rada Narodowa Rzeczypospolitej Polskiej](#).

Sprawa katyńska

Podpisanie układu Sikorski–Majski przywróciło wolność polskim więźniom w Związku Sowieckim i pozwoliło utworzyć oddziały pod dowództwem gen. Władysława Andersa. W 1942 r. jako 2 Korpus Polski weszły one w skład Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.

Względna normalizacja stosunków między Polakami a Sowietami nie trwała jednak długo. W lutym 1943 r. dwaj rosyjscy chłopcy wskazali władzom niemieckim masowe groby polskich oficerów zamordowanych przez [NKWD](#) w pobliżu Katynia. Niemcy przystąpili do prac ekshumacyjnych i upublicznili informację o zbrodni. 11 kwietnia 1943 r. niemiecka Agencja Transocean nadała komunikat o odnalezieniu zwłok polskich oficerów, a dwa dni później informację tę powtórzyło Radio Berlin. Niemcy szybko zrozumieli, że swoje odkrycie mogą wykorzystać propagandowo, aby poróżnić członków skierowanej przeciwko nim koalicji oraz zniechęcić Polaków do Związku Sowieckiego. Przy okazji wykorzystali zdjęcia z Katynia do prowadzenia wewnętrznej propagandy przeciwko bolszewikom i utożsamianym z nimi Żydom. Rosjanie konsekwentnie odpierali zarzuty i obarczali winą za mord w Katyniu III Rzeszę. Według nich polscy jeńcy wojenni w 1941 r. mieli pracować na robotach budowlanych na zachód od Smoleńska i latem tego roku wpadli w ręce żołnierzy niemieckich.

Masowy grób w lesie katyńskim – ekshumacja z 1943 r. W czasie masowych egzekucji na terenie ZSRS rozstrzelano co najmniej 21 768 obywateli Polski (w tym ponad 10 tys. oficerów Wojska Polskiego i Policji Państwowej). Zamordowano także kilka tysięcy funkcjonariuszy Policji Państwowej, Korpusu Ochrony Pogranicza, Straży Granicznej i Służby Więziennej. Wśród ofiar było przeszło 7 tys. osób cywilnych, policjantów i oficerów bez statusu jeńca. W kwietniu 1940 r. rodziny ofiar zbrodni (ponad 60 tys. osób) przebywające na tych terenach wysiedlono do Kazachstanu.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

15 kwietnia 1943 r. III Rzesza poprosiła Międzynarodowy Czerwony Krzyż o powołanie niezależnej komisji śledczej celem wyjaśnienia zbrodni w lesie katyńskim. Rząd polski uznał, że nie może pozostać bierny wobec tak poruszających informacji, dlatego dwa dni później sam również zwrócił się do MCK o zbadanie sprawy. Organizacja odpowiedziała, że się nią zajmie, jeśli zgodę wyrażą wszystkie zainteresowane strony, a więc także Związek Sowiecki. Stalinowi zależało na utrzymaniu prawdy w tajemnicy, dlatego odmówił. Do tego oskarżył rząd polski o współpracę z Hitlerem. 25 kwietnia 1943 r. ambasador Polski w ZSRS Tadeusz Romer otrzymał notę o zerwaniu stosunków dyplomatycznych, w której mowa była o polsko-niemieckiej zмовie przeciwko Rosji. Państwa zachodnie nie zajęły jednoznacznego stanowiska w sprawie katyńskiej, ponieważ mogłoby to doprowadzić do zerwania współpracy z Moskwą w ramach koalicji antyhitlerowskiej, a ZSRS był ważnym sojusznikiem, mającym olbrzymie zasoby ludzkie i surowcowe.

Kłamstwo katyńskie

Niemcy we własnym zakresie utworzyli Międzynarodową Komisję Lekarską, która prowadziła ekshumacje i przesłuchiwała ludność zamieszkującą okolice miejsca egzekucji. W pracach tych wzięła udział delegacja Polskiego Czerwonego Krzyża, na co zgodę wyraził rząd w Londynie. Badania trwały kilka miesięcy – w związku z rozwojem wypadków na

froncie wschodnim we wrześniu 1943 r. do lasu katyńskiego wkroczyła Armia Czerwona. Funkcjonariusze NKWD ogrodzili teren pochówku, otworzyli mogiły, umieścili w nich podrobione dokumenty i pozyskali fałszywych świadków, a tych, którzy mogli zagrozić ich wersji wydarzeń, zlikwidowali albo osadzili w więzieniach.

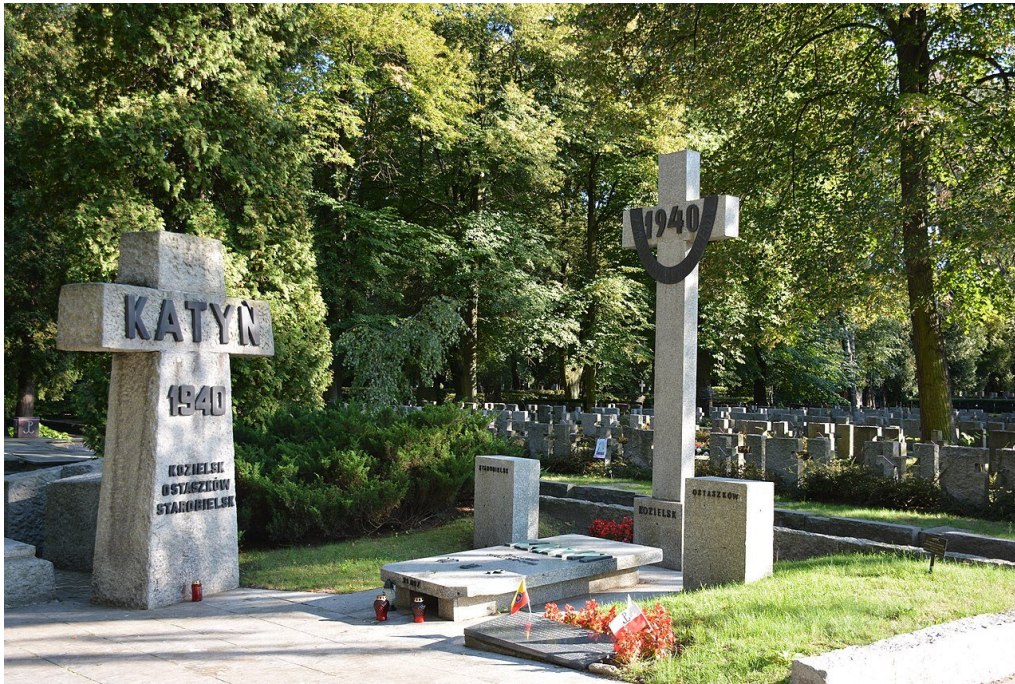

Jeden ze świadków zbrodni katyńskiej Parfien Kisielew w rozmowie z dr. Ferencem Orsósem, członkiem powołanej przez Niemców Międzynarodowej Komisji Lekarskiej, 30 kwietnia 1943 r.

Jakie emocje rysują się na twarzach osób, które przeprowadzają rozmowę?

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

26 stycznia 1944 r. specjalna komisja, złożona wyłącznie z Rosjan, wydała komunikat, który stanowczo wskazywał na winę Niemców. Moskwa propagowała tę wersję wydarzeń aż do końca [zimnej wojny](#). W PRL-u uzależnione od Kremla komunistyczne władze nie zakwestionowały jej, wychodząc z założenia, że byłoby to sprzeczne z polską racją stanu. Dopiero 13 kwietnia 1990 r., przy okazji wizyty prezydenta RP Wojciecha Jaruzelskiego w Moskwie, ówczesny prezydent Związku Sowieckiego Michaił Gorbaczow przyznał, że to NKWD dokonało zbrodni katyńskiej, która „była jedną z ciężkich zbrodni stalinizmu”. Współcześnie Rosjanie [relatywizują](#) sprawę katyńską, prowadząc akcję propagandową zwaną przez historyków [anty-Katyniem](#). Polega ona na zestawianiu mordu w Katyniu z wysoką śmiertelnością jeńców sowieckich w niewoli polskiej w latach 1919–1921, spowodowaną przepełnieniem i złymi warunkami sanitarnymi (główną przyczyną śmierci były epidemie chorób zakaźnych). Władze rosyjskie unikają uznania odpowiedzialności sowieckiego kierownictwa partyjno-państwowego, dlatego nie interwenują, gdy nacjonalistyczne i komunistyczne ugrupowania publicznie negują winę ZSRS.

Dolinka Katyńska w Warszawie, na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach, tzw. pomnik społeczny (postawiony w 1981 r., później zdemontowany i wzniesiony ponownie w 1995) oraz tzw. pomnik rządowy (1995), widok współczesny.

Źródło: Roman Eugeniusz, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

Gułag

(ros. *Главноје uprawление исправително-трудowych лагерей и колоний* – Główny Zarząd Poprawczych Obozów Pracy) zarząd obozów pracy w Związku Sowieckim

Rada Narodowa Rzeczypospolitej Polskiej

ustanowiona dekretem prezydenta RP Władysława Raczkiewicza 9 grudnia 1939 r. we Francji; zadaniem jej członków było doradzanie prezydentowi i rządowi RP na uchodźstwie; zastępowała parlament; liczyła 22 członków, którzy w większości należeli do koalicji rządowej; jej przewodniczącym był Ignacy Jan Paderewski, ale ze względu na jego zły stan zdrowia faktycznie pracami kierował Stanisław Mikołajczyk; rozwiązana w sierpniu 1941 r., po podpisaniu układu Sikorski–Majski; reaktywowana w listopadzie 1942 r. pod przewodnictwem Stanisława Grabskiego; ostatecznie rozwiązana wraz z pozostałymi organami władz RP na uchodźstwie w 1991 r.

łagier

(ros. *исправително-тудовые лагеря* – poprawcze obozy pracy) obóz pracy przymusowej w Rosji bolszewickiej i Związku Sowieckim

NKWD

(ros. *Narodnyj komissariat wnutriennich dieł* – Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych) ministerstwo wchodzące w skład rządu ZSRS – Rady Komisarzy Ludowych, istniejący pod tą nazwą w latach 1917–1946 i zastąpiony przez KGB; organ odpowiedzialny za represje (w tym wielkie czystki)

relatywizować

(z łac. *relativus* – względny) traktować wydarzenia, oceny, opinie, wartości jako rzeczy względne, zależne od innych

zimna wojna

okres między 1947 a 1991 r.; umowna nazwa napięć i rywalizacji ideologicznej, politycznej i militarnej między blokiem zachodnim (głównie USA) a blokiem wschodnim (ZSRS i państwa zależne), którym towarzyszył wyścig zbrojeń

Słowa kluczowe

Katyń, sprawa katyńska, kłamstwo katyńskie, propaganda, układ Sikorski–Majski, rząd RP na uchodźstwie, stosunki sowiecko-polskie, II wojna światowa, Polska pod okupacją, ziemie polskie pod okupacją

Bibliografia

F. Kadell, *Kłamstwo katyńskie. Historia pewnej manipulacji. Fakty, dokumenty, świadkowie*, tłum. J. Pasieka, Wrocław 2008.

T.A. Kisielewski, *Katyń. Zbrodnia i kłamstwo*, Poznań 2008.

J. Mackiewicz, *Katyń. Zbrodnia bez sądu i kary*, Komorów 1997.

T. Urban, *Katyń. Zbrodnia i walka propagandowa wielkich mocarstw*, Warszawa 2019.

Układ Sikorski–Majski. Wybór dokumentów, oprac. E. Duraczyński, Warszawa 1990.

J. Zawodny, *Katyń*, Paryż 1989.

Film edukacyjny

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmami, a następnie wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DmbgecRjK>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Sprawa kатыńska i zerwanie stosunków przez ZSRS część 1*.

Polecenie 2

Rozstrzygnij, czy układ Sikorski–Majski rozwiązywał problemy, które wcześniej dzieliły państwo polskie i ZSRS. Uzasadnij odpowiedź.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Wskaż konsekwencje podpisania układu Sikorski–Majski dla ludności, która od 17 września 1939 r. podlegała ZSRS.

Twoja odpowiedź

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DmbgecRjK>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Sprawa katyńska i zerwanie stosunków przez ZSRS część 2*.

Polecenie 4

Oceń postawę rządu polskiego na uchodźstwie w sprawie katyńskiej.

Twoja odpowiedź

Polecenie 5

Podaj powody, dla których władze ZSRS nie chciały przyznać się do udziału w zbrodni katyńskiej. Jak myślisz, czy rzeczywiście zachowanie rządu polskiego było zgodne z polityką Stalina?

Twoja odpowiedź

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dopasuj daty do podanych wydarzeń.

napaść Niemiec na Polskę, niemiecka agresja na ZSRS, upublicznienie przez władze niemieckie informacji o odkryciu grobów polskich oficerów w lesie katyńskim, agresja Związku Sowieckiego na Polskę, wniosek rządu polskiego do Międzynarodowego Czerwonego Krzyża o powołanie komisji do zbadania grobów w lesie katyńskim, podpisanie polsko-sowieckiego układu Sikorski-Majski, zerwanie stosunków dyplomatycznych z rządem RP przez ZSRS, podpisanie Deklaracji Narodów Zjednoczonych przez 26 państw (w tym Polskę i ZSRS)

1 września 1939	
17 września 1939	
22 czerwca 1941	
30 lipca 1941	
1 stycznia 1942	
13 kwietnia 1943	
17 kwietnia 1943	
25 kwietnia 1943	

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z poniższym tekstem i wykonaj polecenie.

” Pierwszą reakcją prasy centralnych organów kierowniczych PPP [Polskiego Państwa Podziemnego] na ten fakt [podpisanie układu Sikorski–Majski] był artykuł „Wiadomości Polskich” z 3 sierpnia. Przytaczał on treść porozumienia, wypowiedź Edena z Izby Gmin odnośnie brytyjskich gwarancji dla Polski oraz wymieniał osoby, które sygnowały swym podpisem treść układu. Następnie głos zabrano „Rzeczpospolita Polska” w nr 9–10 z 6 sierpnia poświęconym w znacznej mierze porozumieniu polsko-sowieckiemu, które okrzyknęła pierwszym wielkim triumfem politycznym Rządu. [...] Milczeniem zbyt jednak podłoże merytoryczne kryzysu rządowego – brak w porozumieniu szczegółowego zapisu odnoszącego się do kwestii nienaruszalności granicy wschodniej RP zgodnie z ustaleniami traktatu ryskiego. Rozpisywano się natomiast o gwarancjach brytyjskich, jakby chciano tym zagłuszyć głosy krytyki. Ponadto nie skomentowano haniebnego zapisu w protokole dodatkowym o amnestii dla Polaków w ZSRR, rujnującego mit o sowieckim zadośćuczynieniu, pisząc „Do powyższego układu dołączono protokół, który mówi, że natychmiast po podpisaniu układu rząd rosyjski przywróci wolność osobistą wszystkim obywatelom polskim...”. [...] Słowom premiera, skierowanym pośrednio przeciw opozycji ministra Zaleskiego i gen. Sosnkowskiego, wtórował Mikołajczyk głosząc „[...] chyba tylko wróg narodu polskiego mógłby ten układ potępić...”.

Źródło: Karol Sacewicz, *Układ Sikorski–Majski w ocenie centralnej prasy polityczno-informacyjnej Polskiego Państwa Podziemnego (czerwiec–sierpień 1941 roku)*, „Echa Przeszłości” 2004, t. 5, s. 164–166.

Określ stosunek polskiej prasy podziemnej do układu Sikorski-Majski. Podaj co najmniej jeden powód, który mógł mieć wpływ na jej stanowisko.

Ćwiczenie 3

Wytłumacz, dlaczego Karol Sacewicz określił zapis o amnestii dla Polaków w Związku Sowieckim „haniebnym”.

Zapoznaj się z fragmentem opracowania historycznego, a następnie wykonaj polecenie.

” 18 lutego 1943 roku niemieckie władze wojskowe wszczęły wstępne badania w terenie [...]. W wyniku badań 13 kwietnia 1943 roku o 15.15 czasu środkowoeuropejskiego radio berlińskie nadało długi, szczegółowy komunikat informujący, że w lesie w pobliżu miejsca zwanego Kosogory (Kozie Góry), trzy i pół kilometra od Katynia przy stacji kolejowej i wsi Gniezdowo odkopano masowe groby polskich oficerów wziętych do niewoli przez Armię Czerwoną we wrześniu oraz w październiku 1939 roku i zamordowanych strzałem z broni krótkiej w tył głowy. Oficerowie ci do wiosny 1940 roku byli internowani w obozie jenieckim w Kozielsku, a następnie zostali przewiezieni do Katynia, gdzie zabili ich funkcjonariusze radzieckiej policji politycznej, NKWD. [...]

Kreml zareagował na rewelacje Berlina komunikatem Radia Moskwa, nadanym 15 kwietnia 1943 roku o 7.15, w którym stwierdzono, że polscy jeńcy wojenni byli zatrudnieni latem 1941 roku przy robotach budowlanych na zachód od Smoleńska i wówczas wpadli w ręce żołnierzy niemieckich, którzy następnie popełnili na nich zbrodnię przypisywaną obecnie Sowiecom. [...]

16 kwietnia Niemiecki Czerwony Krzyż zwrócił się do Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża w Genewie z wnioskiem, by wziął on udział w badaniu mogił katyńskich. 17 kwietnia rząd polski wydał oświadczenie (ogłoszone dwa dni później), w którym, odmawiając „Niemcom prawa do czerpania ze zbrodni, które zarzucają innym – argumentów w obronie własnej” i do występowania w roli obrońców „chrześcijańskiej i europejskiej

kultury”, ujawnił, że już 15 kwietnia polecił swojemu przedstawicielowi w Genewie zwrócić się do Międzynarodowego Czerwonego Krzyża z prośbą o wysłanie do Katynia delegacji, która zweryfikowałaby niemiecką wersję wydarzeń.

Źródło: Tadeusz A. Kisielewski, *Katyn. Zbrodnia i kłamstwo*, Poznań 2008, 129–130, 145–146, 148.

Ćwiczenie 5

Przeczytaj poniższy tekst i wykonaj polecenie.

” Wroga Związkowi Radzieckiemu oszczercza kampania wszczęta przez niemieckich faszystów z powodu zabójstw, których oni sami dopuścili się na oficerach polskich w rejonie Smoleńska na terytorium okupowanym przez wojska niemieckie, natychmiast została podchwycona przez rząd polski, a oficjalna prasa rozpowszechniała ją na wszelkie sposoby. [...]

Do prowadzenia „śledztwa” rząd polski i rząd hitlerowski wciągnęły Międzynarodowy Czerwony Krzyż, który – w warunkach reżimu terroru wraz z jego szubienicami i masowymi egzekucjami cywilnej ludności – zmuszony jest brać udział w tej komedii.

Źródło: Fragment noty rządu ZSRS do rządu RP z 25 kwietnia 1943 o zerwaniu stosunków dyplomatycznych, tekst dostępny online: pl.wikisource.org.

Wykaż, że w uzasadnieniu zerwania stosunków dyplomatycznych z rządem polskim na uchodźctwie Związek Sowiecki uciekł się do manipulacji.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z poniższą ilustracją, a następnie wykonaj polecenie.

Katyn – niemiecki afisz propagandowy, 7 września 1943 r.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Stwórz akapit, w którym udowodnisz, że Niemcy wykorzystywali sprawę katyńską propagandowo. Koniecznie odnieś się do poniższego plakatu.

Ćwiczenie 7

Połącz fragmenty opracowania historycznego z nazwami państw, których dotyczą.

USA, ZSRS, Wielka Brytania, III Rzesza

[...] Działania [tego państwa] nad ujawnieniem zbrodni katyńskiej i jej sprawców od początku inspirowane były nadzieją na osiągnięcie dużych korzyści politycznych. Przywódcy [tego państwa] spodziewali się przede wszystkim wzmożenia w okupowanej Polsce nastrojów antysowieckich. Liczyli, iż ujawnienie sprawców i okoliczności zbrodni doprowadzi do poważnej destrukcji stosunków politycznych między państwami

zachodnimi
a Związkiem
Sowieckim,
wzbudzi w opinii
światowej głosy
usprawiedliwiające
masakrę Żydów.

Z kilku możliwych
do przyjęcia
wariantów
zdecydowano się
na wariant
kłamstwa
i mistyfikacji.
Polegał on na
przekonywaniu
opinii politycznej
świata, że Niemcy
popętnioną przez
siebie zbrodnię na
jeńcach polskich
usiłują przypisać
[temu państwu]
w celu skłócenia
sprzymierzonych.

Był to trudny okres
dla [...]
kierownictwa [tego
państwa]. Należało
wprowadzić ład
w stosunkach
polsko-sowieckich,
doprowadzić
wojnę do

zwycięskiego końca i zapobiegać ewentualnym porozumieniom pokojowym między Stalinem a Hitlerem. Trzeba pamiętać, że zaledwie cztery lata wcześniej te dwa państwa pomagały sobie wzajemnie. Takiej możliwości nie można było nie brać pod uwagę w roku 1943.

Bardzo symptomatyczne jest w tej mierze stanowisko gen. mjr. Clayтона Bissela, który wyjaśnił [...] w 1952 r.: „... widziałem w nim [Katyniu] wielkie potencjalne niebezpieczeństwo kłopotliwej sytuacji...”. Wyraził opinię, iż intencją naczelnego wodza [...] było nakłonienie

Związku
Sowieckiego do
walki z Japonią.
Przeto generał
uważał, że nie
powinien robić
niczego, co
powodowałoby
napięcie
w stosunkach
[pomiędzy tym
państwem a ZSRS].

Źródło: Janusz K. Zawodny, *Sprawa katyńska w polityce międzynarodowej*, w: *Zbrodnia katyńska. Droga do prawdy: historia, archeologia, kryminalistyka, polityka, prawo*, red. M. Tarczyński, Warszawa 1992, s. 380, 383, 392–393, 397.

Ćwiczenie 8

Na podstawie fragmentów opracowania z poprzedniego ćwiczenia sformułuj wniosek, który zawrzesz w podsumowaniu wypracowania na temat sprawy katyńskiej w polityce międzynarodowej.

Dla nauczyciela

Autor: Stanisław Mrozowicz

Przedmiot: Historia 2022, Historia

Temat: Układ Sikorski–Majski i jego wypowiedzenie przez ZSRS w obliczu ujawnienia zbrodni katyńskiej

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XLVIII. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Uczeń:

3) wymienia i charakteryzuje przykłady największych zbrodni niemieckich i sowieckich (m.in. Auschwitz, Palmiry, Piaśnica, Ponary, Katyń, Miednoje, Charków);

Treści nauczania - wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

L. Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju. Uczeń:

2) ocenia znaczenie układu Sikorski-Majski dla obywateli polskich znajdujących się pod okupacją sowiecką;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

- wyjaśnia okoliczności podpisania układu Sikorski-Majski;
- omawia ustalenia zawarte w tym układzie i tłumaczy, dlaczego przyczynił się on do podziału wśród władz polskich;
- analizuje znaczenie upublicznienia przez Niemców zbrodni katyńskiej dla relacji polsko-sowieckich oraz relacji ZSRS z aliantami;
- wyjaśnia, w jakim celu Niemcy i Rosjanie uprawiali propagandę w sprawie Katynia.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Układ Sikorski–Majski i jego wypowiedzenie przez ZSRS w obliczu ujawnienia zbrodni katyńskiej”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i multimedium w sekcji „Film edukacyjny” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.

Faza wstępna:

1. Nauczyciel wyświetla uczniom temat i cele zajęć zawarte w sekcji „Wprowadzenie”.
2. Raport z przygotowań. Nauczyciel przy użyciu dostępnego w panelu użytkownika raportu weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji: sprawdza, którzy uczestnicy zajęć zapoznali się z udostępnionym e-materiałem. Uczniowie próbują intuicyjnie zadać pytania, na które odpowiedzą w trakcie lekcji.
3. Nauczyciel inicjuje rozmowę wprowadzającą w temat lekcji. Pyta uczniów: Jak wyglądały relacje polsko-sowieckie po wrześniu 1939 r.?

Faza realizacyjna:

1. Praca z tekstem. Jeżeli przygotowanie uczniów do lekcji jest niewystarczające, nauczyciel prosi o indywidualne zapoznanie się z treścią sekcji „Przeczytaj”. Każdy uczestnik zajęć podczas cichego czytania wynotowuje najważniejsze kwestie poruszone w tekście. Następnie wybrani uczniowie odczytują na głos swoje notatki.
2. Jeżeli natomiast nauczyciel uzna, że uczniowie są dobrze przygotowani, prosi wybraną osobę albo ochotnika o krótkie przedstawienie okoliczności i przyczyn podpisania układu Sikorski–Majski. W razie potrzeby uzupełnia odpowiedź ucznia.
3. Praca z multimediami („Film edukacyjny”). Uczniowie przechodzą do poleceń związanych z filmem. Nauczyciel, nawiązując do polecenia 2, zadaje uczniom pytanie: Czy układ Sikorski–Majski rozwiązywał problemy, które wcześniej dzieliły państwo polskie i ZSRS? Uczniowie pracują w parach, przygotowują odpowiedzi wraz z uzasadnieniem, a następnie wybrana para prezentuje swoją propozycję. Pozostali uczniowie się do niej ustosunkowują.
4. W podobny sposób uczniowie wykonują polecenie 3: wskazują konsekwencje podpisania układu dla ludności, która od 17 września 1939 r. podlegała ZSRS.
5. Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: Dlaczego układ przetrwał niecałe dwa lata? Co przyczyniło się do ponownego zerwania stosunków polsko-sowieckich? Wskazana osoba udziela odpowiedzi, pozostali uczniowie mogą dopowiadać ważne według nich informacje.
6. Prowadzący poleca uczniom, aby utworzyli czteroosobowe grupy i ocenili w nich postawę rządu polskiego na uchodźstwie w sprawie katyńskiej. Po ustalonym czasie przedstawiciele wybranej grupy prezentują swoją odpowiedź, uczniowie mogą dyskutować, zastanawiając się nad konsekwencjami decyzji rządu polskiego na uchodźstwie.
7. Utrwalanie wiedzy i umiejętności. Nauczyciel przechodzi do sekcji „Sprawdź się”. Wyświetla ćwiczenie 4, a następnie 5, które uczniowie wykonują w grupach. Po każdym zakończonym zadaniu wybrana grupa prezentuje swoje rozwiązanie.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel ponownie wyświetla na tablicy temat lekcji zawarty w sekcji „Wprowadzenie” i inicjuje krótką rozmowę dotyczącą kryteriów sukcesu. Czego uczniowie się nauczyli?
2. Na koniec prowadzący podsumowuje przebieg lekcji i pracę uczniów.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia interaktywne nr 7 i 8. Przygotuj uzasadnienia poprawnych odpowiedzi.

Materiały pomocnicze:

F. Kadell, *Kłamstwo katyńskie. Historia pewnej manipulacji. Fakty, dokumenty, świadkowie*, tłum. J. Pasięka, Wrocław 2008.

T.A. Kisielewski, *Katyń. Zbrodnia i kłamstwo*, Poznań 2008.

J. Mackiewicz, *Katyń. Zbrodnia bez sądu i kary*, Komorów 1997.

T. Urban, *Katyń. Zbrodnia i walka propagandowa wielkich mocarstw*, Warszawa 2019.

Układ Sikorski-Majski. Wybór dokumentów, oprac. E. Duraczyński, Warszawa 1990.

J. Zawodny, *Katyń*, Paryż 1989.

Wskazówki metodyczne:

- Uczniowie na podstawie sekcji „Film edukacyjny” przygotowują prezentację multimedialną będącą podsumowaniem lekcji.